ВІДГУК

рецензента
доктора економічних наук, професора
Микитася Аркадія Вікторовича
на дисертаційну роботу Голубкіна Сергія Сергійовича,
виконану на тему: «Фінансові інструменти цифрового розвитку промислового сектору України»
для здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 07 «Управління та адміністрування»)
за спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

1. Актуальність теми дисертаційного дослідження

Цифрова трансформація промисловості є одним із визначальних чинників структурної перебудови сучасної економіки, формування нових конкурентних переваг підприємств та забезпечення їх довгострокової економічної стійкості. Впровадження цифрових технологій у виробничу діяльність, автоматизація бізнес-процесів, використання аналітики великих даних, штучного інтелекту, цифрових платформ та інтегрованих інформаційних систем поступово змінюють не лише технологічну основу промислового виробництва, а й вимоги до організації фінансового забезпечення відповідних трансформаційних процесів.

Особливістю сучасного цифрового розвитку є зростання потреби у фінансових ресурсах, які мають спрямовуватися не тільки на придбання обладнання та модернізацію основних засобів, а й на формування нематеріальних активів, розроблення програмного забезпечення, інтеграцію цифрових платформ, підготовку персоналу та забезпечення кібербезпеки. Це зумовлює необхідність переосмислення традиційних підходів до фінансування інноваційної діяльності й формування відповідного фінансового інструментарію, здатного враховувати специфіку цифрових інвестицій.

Для промислового сектору України зазначені питання мають особливу вагу. Воєнні дії, пошкодження виробничих потужностей, обмеженість власних фінансових ресурсів, ускладнення доступу до кредитування, порушення ланцюгів постачання та підвищення інвестиційних ризиків формують складні умови для здійснення цифрової модернізації. Водночас саме технологічне оновлення, підвищення продуктивності виробництва та впровадження сучасних цифрових рішень є необхідними передумовами відновлення

промислового потенціалу країни й посилення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств. За таких обставин актуалізується проблема пошуку оптимального співвідношення внутрішніх і зовнішніх джерел фінансування, використання державних та міжнародних програм підтримки, залучення інвестиційного капіталу й застосування інноваційних фінансових інструментів. При цьому важливим є не лише визначення доступних джерел коштів, а й формування механізмів оцінювання їх ефективності, розподілу фінансового навантаження та контролю результативності цифрових інвестицій.

Зазначене вказує на актуальність дослідження Голубкіна Сергія Сергійовича, присвяченого фінансовим інструментам цифрового розвитку промислового сектору України. Наукова спрямованість роботи відповідає сучасним викликам фінансового забезпечення промисловості та потребам формування ефективної системи фінансової підтримки цифрових перетворень. Важливим є те, що автор не обмежується дослідженням окремих джерел фінансування, а розглядає фінансовий механізм як цілісну систему, яка поєднує ресурсні, інвестиційні, методичні, ризикові та результативні складові. Тож, обрана тема має вагоме теоретичне і прикладне значення.

2. Зв'язок роботи з науковими планами, програмами, темами

Дисертаційна робота виконана в межах науково-дослідної діяльності Державного біотехнологічного університету та кафедри фінансів, банківської справи та страхування і відповідає проблематиці досліджень, пов'язаних із розвитком фінансових механізмів, інноваційною діяльністю та цифровізацією бізнес-процесів.

Зокрема, окремі положення дисертації пов'язані з виконанням таких науково-дослідних тем: 1) «Теоретичні та методологічні засади фінансово-кредитного забезпечення інноваційного розвитку аграрного сектора» (державний реєстраційний номер 0121U109406), у межах якої здобувачем розроблено структурно-логічну модель функціонування фінансового механізму цифрової трансформації промислових підприємств; 2) «Фінансова архітектура і архітектоніка в умовах інноватизації та диджиталізації бізнес процесів» (державний реєстраційний номер 0123U100366), за якою обґрунтовано методологічні засади комплексного оцінювання ефективності фінансового механізму цифрової трансформації та вдосконалено відповідний методичний інструментарій на основі системи часткових показників і формування інтегральної оцінки; 3) «Архітектура сталого розвитку: механізми економічної та фінансової інтеграції» (державний реєстраційний номер 0124U001077), у процесі виконання якої визначено внутрішні та зовнішні фінансові

детермінанти цифрової трансформації промислових підприємств, систематизовано фінансові й нефінансові ризики та досліджено вплив основних чинників на інтенсивність цифрових змін.

Вищевикладене підтверджує відповідність дисертаційного дослідження науковим напрямам університету та його спрямованість на вирішення актуальних проблем фінансового забезпечення інноваційного й цифрового розвитку суб'єктів господарювання.

3. Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій

Ознайомлення зі змістом дисертації дало підстави стверджувати, що автором здійснено послідовне та комплексне дослідження проблеми фінансового забезпечення цифрової трансформації промислових підприємств. Наукові результати характеризуються логічною послідовністю, взаємопов'язаністю теоретичних і прикладних положень та відповідністю сформульованій меті дослідження.

Метою дисертації визначено поглиблення теоретико-методологічних засад і розвиток методичного забезпечення формування та оцінювання фінансового механізму цифрової трансформації промислових підприємств. Досягнення цієї мети передбачало вирішення комплексу завдань, пов'язаних із дослідженням еволюції теоретичних підходів до фінансування цифрових змін, обґрунтуванням структурно-логічної моделі фінансового механізму, розробленням методики оцінювання його ефективності, ідентифікацією фінансових детермінант цифрового розвитку та визначенням перспективних інструментів фінансування.

Важливою перевагою дослідження є чітке визначення його об'єкта та предмета. Достовірність наукових положень забезпечується належним методологічним підґрунтям. Інформаційна база дослідження є достатньо різноплановою та включає законодавчі й нормативно-правові акти України, офіційні статистичні матеріали, аналітичні дані органів державної влади, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, матеріали міжнародних фінансових та економічних організацій, а також результати власних розрахунків здобувача.

Обґрунтованість рекомендацій підтверджується також розробленням стратегічної архітектури фінансового механізму, визначенням індивідуальних параметрів фінансування цифрових проєктів та обґрунтуванням механізму реінвестування отриманого економічного ефекту.

Таким чином, поставлені в дисертації завдання вирішено комплексно, а сформульовані висновки є результатом проведеного теоретичного, методичного та емпіричного аналізу. Наукові положення мають достатній рівень аргументації, а практичні рекомендації характеризуються спрямованістю на вирішення конкретних проблем фінансового забезпечення цифрової трансформації промислових підприємств.

4. Новизна наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукова новизна дисертаційної роботи полягає у формуванні та обґрунтуванні комплексу теоретичних, методологічних і методичних положень, спрямованих на вдосконалення фінансового забезпечення цифрової трансформації промислових підприємств України, визначення результативності використання фінансових ресурсів та обґрунтування адаптивних моделей фінансування цифрових проєктів.

Серед найбільш вагомих результатів дослідження, що характеризуються науковою новизною, доцільно відзначити такі.

удосконалено:

- структурно-логічну модель функціонування фінансового механізму цифрової трансформації промислових підприємств, в частині переходу від трактування фінансового механізму як сукупності окремих ресурсів і способів фінансування до розуміння його як цілісної системи стратегічного управління цифровими інвестиціями. Автором об'єднано в межах єдиної моделі стратегічне цілепокладання, суб'єктів та об'єкти фінансових відносин, ресурсне забезпечення, інвестиційні процеси, методичний інструментарій, інформаційно-аналітичну підтримку, ризик-контроль та оцінювання результатів.
- науково-методичні положення щодо формування структури джерел та інструментів фінансування цифрової трансформації промислових підприємств, зокрема обґрунтовано диференційований підхід до формування фінансової бази цифрових проєктів, який враховує не лише вартість залучення капіталу, а й характеристики самих цифрових рішень. Такий підхід дозволяє формувати структуру фінансування з урахуванням специфіки окремих етапів цифрової трансформації, забезпечувати фінансову гнучкість підприємств і зменшувати ймовірність надмірного боргового навантаження.
- методичний підхід до комплексного оцінювання ефективності фінансового механізму цифрової трансформації промислових підприємств, наукова цінність якого полягає в поєднанні декількох груп характеристик, які

відображають фінансову спроможність підприємства, забезпеченість цифрових інвестицій ресурсами, інтенсивність технологічних змін та результати господарської діяльності. Автором запропоновано послідовність формування інтегральної оцінки, що передбачає приведення показників до єдиної порівнянної основи, встановлення їх вагомості та подальше узагальнення.

- методичний підхід до позиціонування промислових підприємств за співвідношенням фінансового забезпечення та цифрового розвитку, відмінною рисою якого є використання матричного інструментарію, який дозволяє одночасно враховувати інтегральну характеристику фінансових можливостей підприємства та досягнутий рівень цифрової трансформації. Такий підхід забезпечує можливість виявлення ситуацій, коли фінансовий потенціал підприємства залишається недостатньо реалізованим у цифровій сфері, або коли досягнутий рівень цифровізації створює додаткове навантаження на обмежені фінансові ресурси.

- методичний підхід до економетричного оцінювання та сценарного прогнозування цифрового розвитку промислових підприємств, зокрема автором розроблено комплексну послідовність оцінювання фінансових передумов цифрових перетворень на основі панельної моделі, що враховує індивідуальні характеристики підприємств і часові закономірності розвитку. Методична конструкція дозволяє поєднати ретроспективне оцінювання впливу фінансових чинників із перспективним аналізом можливих змін цифрового розвитку.

- науково-методичний підхід до формування стратегічної архітектури розвитку фінансового механізму цифрової трансформації промислових підприємств, архітектура якого передбачає комплексне узгодження портфеля цифрових проєктів із фінансовими можливостями підприємства, цільовою інтенсивністю інвестування, граничним інвестиційним навантаженням та параметрами цифрового бюджету. Особливістю підходу є врахування не лише потреби у фінансуванні окремих цифрових ініціатив, а й результативності їх реалізації, можливостей залучення додаткових ресурсів та перспектив повторного інвестування отриманого економічного ефекту.

набули подальшого розвитку:

- теоретико-методологічні положення щодо еволюції фінансового забезпечення цифрової трансформації промислових підприємств, де автором поглиблено розуміння закономірностей зміни підходів до фінансування промислового розвитку шляхом виділення п'яти послідовних концептуальних моделей: ресурсно-відтворювальної, інвестиційно-проєктної, інноваційно-фінансової, платформно-даної та резильєнтно-екосистемної. Наукове значення

полягає в обґрунтуванні переходу від фінансування окремих технологічних заходів до підтримки безперервного цифрового розвитку підприємства.

- наукові положення щодо фінансових детермінант цифрової трансформації промислових підприємств, шляхом систематизації чинників, які визначають фінансові можливості цифрового оновлення, та обґрунтування характеру їх взаємодії. Розмежовано внутрішні фінансові характеристики підприємств, зовнішні умови доступу до капіталу та ризики, які можуть обмежувати реалізацію цифрових проєктів. Така систематизація дозволяє комплексно визначати фінансові обмеження цифрової трансформації та обґрунтовувати напрями розширення ресурсного забезпечення промислових підприємств.
- теоретичні положення щодо формування самопідтримуваного фінансового циклу цифрового розвитку промислових підприємств, зокрема розкрито механізм поступового відтворення фінансових ресурсів цифрової трансформації за рахунок економічних результатів, отриманих від реалізації попередніх цифрових проєктів. Така модель передбачає перехід від залежності цифрового розвитку виключно від початкового обсягу зовнішнього чи внутрішнього фінансування до поступового формування власної відтворювальної фінансової бази цифрових змін.

У цілому наукові результати дисертаційного дослідження Голубкіна С С. відзначаються комплексністю та взаємною узгодженістю. Вони формують послідовну систему наукових положень: від концептуального осмислення фінансового забезпечення цифрової трансформації до методичного оцінювання його ефективності, визначення фінансових чинників цифрового розвитку та обґрунтування стратегічних механізмів фінансування.

5. Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях

Основні результати та положення дисертаційної роботи знайшли відображення в наукових публікаціях здобувача. Загалом за темою дослідження опубліковано 13 наукових праць загальним обсягом 3,98 умовних друкованих аркушів, з яких особистий внесок автора становить 3,15 умовних друкованих аркушів. Публікаційний доробок включає 6 статей у наукових фахових виданнях, з яких до захисту зараховано 5,5 статей, а також 6 публікацій у матеріалах і збірниках тез доповідей на наукових конференціях.

Тематика опублікованих робіт охоплює основні напрями дисертаційного дослідження: розвиток теоретичних засад фінансування цифрових змін, формування фінансового механізму цифрової трансформації, методичні

аспекти оцінювання ефективності фінансового забезпечення, визначення фінансових детермінант цифрового розвитку та розроблення підходів до фінансування цифрових інвестицій.

Зміст публікацій узгоджується з основними положеннями дисертації та відображає результати проведених теоретичних, аналітичних і прикладних досліджень. Кількість і характер опублікованих праць Голубкіна С. С. свідчать про належну апробацію наукових результатів та достатню повноту їх представлення у фаховому науковому середовищі, що відповідає чинним вимогам пункту 8 та пункту 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

6. Практичне значення результатів дисертаційного дослідження

Практична значущість дисертаційної роботи Голубкіна С. С. визначається можливістю використання її результатів для вдосконалення фінансового управління цифровими перетвореннями промислових підприємств, обґрунтування інвестиційних пріоритетів та підвищення ефективності розподілу фінансових ресурсів. Розроблені автором положення створюють методичне підґрунтя для комплексного аналізу фінансових можливостей підприємств, визначення рівня їх готовності до цифрових змін та оцінювання результативності фінансування відповідних проєктів.

Практична апробація результатів підтверджена їх використанням у діяльності вітчизняних підприємств та громадських організацій: в ТОВ «Меблева фабрика Константа» (довідка № 03 від 03.06.2026 р.) застосовано розроблений методичний підхід до визначення співвідношення фінансового потенціалу підприємства та рівня його цифрової трансформації; в ГО «Інститут економічних та еколого-енергетичних досліджень» (довідка № 189 від 05.05.2026 р.) використано запропоновану автором періодизацію розвитку фінансових моделей цифрової трансформації; в ГО «Інститут інноваційного провайдингу "Сталий розвиток"» (довідка № 10-д від 20.07.2026 р.) впроваджено методичний підхід до матричного позиціонування підприємств за індексами фінансового забезпечення та цифрового розвитку; в ТОВ «Альмарко» (довідка № 02 від 27.05.2026 р.) використано вдосконалений підхід до сценарного прогнозування результативності фінансового механізму цифрової трансформації; в ТОВ «Агрофірма імені Гагаріна» (довідка № 07 від

15.07.2026 р.) застосовано науково-методичні положення щодо формування структури джерел та інструментів фінансування цифрової трансформації.

Таким чином, наявність підтверджених результатів упровадження засвідчує прикладну спрямованість дисертації та можливість використання запропонованих автором розробок у фінансово-економічній діяльності підприємств і роботі організацій, які здійснюють аналітичний супровід інноваційного та цифрового розвитку.

7. Академічна доброчесність

Дисертаційна робота Голубкіна С. С. є завершеним науковим дослідженням, у якому представлено результати самостійної наукової роботи здобувача. Структура дослідження, послідовність викладення матеріалу та характер обґрунтування отриманих результатів свідчать про системність і самостійність проведеного наукового пошуку. Під час підготовки дисертації автором використано наукові праці вітчизняних і зарубіжних дослідників, нормативно-правові документи та інформаційно-аналітичні матеріали. Теоретичні положення інших авторів супроводжуються відповідними посиланнями, а власні наукові розробки здобувача мають чітко визначене змістове наповнення. У процесі ознайомлення зі змістом роботи не виявлено ознак привласнення результатів інших дослідників, некоректного використання джерел або навмисного викривлення результатів аналітичних розрахунків. Представлені наукові положення, методичні розробки та рекомендації логічно пов'язані з метою й завданнями дослідження та відображають особистий внесок здобувача. Отже, дисертаційна робота за змістом і характером викладення результатів відповідає принципам академічної доброчесності.

8. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Оцінюючи позитивно науково-методичний рівень дисертаційного дослідження Голубкіна С. С., його комплексність, практичну спрямованість та отримані результати, вважаю за необхідне висловити декілька зауважень, які мають переважно рекомендаційний характер:

1. В дисертації ґрунтовно розкрито структурну побудову фінансового механізму цифрової трансформації промислових підприємств та визначено взаємозв'язок його основних функціональних контурів. Разом із тим додаткової уваги заслуговує питання взаємодії фінансового механізму цифрової трансформації із загальною системою корпоративного фінансового управління, зокрема щодо розподілу повноважень між фінансовими, інвестиційними та

технологічними підрозділами під час ухвалення рішень про реалізацію цифрових проєктів.

2. В роботі здійснено економетричне оцінювання фінансових детермінант цифрового розвитку промислових підприємств та розроблено сценарні прогнози на середньострокову перспективу. Водночас доцільним було б розширити перелік факторів моделювання за рахунок окремих макроекономічних та інституційних характеристик, зокрема вартості кредитних ресурсів, рівня інфляції, доступності державної підтримки та інтенсивності міжнародного фінансування. Це дозволило б глибше врахувати вплив зовнішнього фінансового середовища на цифрові перетворення промисловості.

3. Автором обґрунтовано адаптивний підхід до вибору джерел та інструментів фінансування цифрових проєктів залежно від фінансового стану підприємства, цифрової зрілості та рівня ризику (розділ 3). Разом із тим перспективним було б більш детально дослідити можливості використання змішаних фінансових інструментів, зокрема поєднання банківського кредитування, державних гарантій, міжнародних грантів та приватного інвестиційного капіталу в межах одного цифрового проєкту.

4. Запропонована автором модель фінансового механізму цифрової трансформації охоплює значну кількість взаємопов'язаних контурів (рис.3.1). Водночас її практичне використання могло б бути додатково полегшене шляхом більш детального відображення послідовності взаємодії окремих елементів, зокрема механізмів трансформації фінансових ресурсів у цифрові активи, операційні результати та приріст вартості підприємства.

5. В окремих фрагментах дисертації спостерігається досить висока насиченість тексту зі складними синтаксичними конструкціями. Окремі положення, зокрема ті, що стосуються характеристики структурних компонентів фінансового механізму цифрової трансформації, могли б бути викладені більш лаконічно, що сприяло б кращому сприйняттю авторських висновків.

Висловлені зауваження не зменшують наукової та практичної цінності отриманих результатів і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації. Вони відображають окремі аспекти досліджуваної проблематики, які можуть бути додатково розвинені автором у подальших наукових працях.

9. **Загальна оцінка дисертації та її відповідність встановленим вимогам**

Дисертаційна робота **Голубкіна Сергія Сергійовича** на тему **«Фінансові інструменти цифрового розвитку промислового сектору України»** присвячена актуальній науковій проблемі, пов'язаній із формуванням ефективного фінансового забезпечення цифрової трансформації промислових підприємств. Робота має завершений характер, відзначається логічною структурою, послідовністю викладення матеріалу та взаємозв'язком теоретичних положень, методичних розробок і практичних рекомендацій.

У процесі дослідження автором сформовано цілісне наукове бачення фінансового механізму цифрової трансформації, розроблено та вдосконалено методичний інструментарій оцінювання його ефективності, досліджено фінансові детермінанти цифрового розвитку промислових підприємств і запропоновано адаптивні підходи до фінансування цифрових проєктів.

Практична значущість результатів підтверджується їх використанням у діяльності підприємств та громадських організацій, що свідчить про можливість застосування запропонованих методичних розробок у реальних умовах фінансового управління та планування цифрових інвестицій.

Таким чином, за актуальністю теми, обґрунтованістю наукових положень, рівнем наукової новизни, теоретичним і практичним значенням отриманих результатів та повнотою їх оприлюднення робота відповідає вимогам пунктів **6, 7, 8 і 9** порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44. В свою чергу, **Голубкін Сергій Сергійович** заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» (галузь знань 07 «Управління та адміністрування»).

Рецензент:
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри фінансів,
банківської справи та страхування Аркадій МИКИТАСЬ

ВІДДІЛ ДІЛОВОДСТВА
ЗАСВІДЧУЮ